

RAZGOVOR NAM S BOGOM OTKRIVA NJEGOVU PRISUTNOST

Papa Pavao VI održao je u generalnoj audijenci 14. veljače 1973. ovaj govor što ga donose »Notitiae« (ožujak 1973, br. 81).

Da li se danas moli? Shvaća li se što molitva znači u našem životu? Osjeća li se njezina dužnost? Potreba? Utjeha? Njezina uloga u okviru našega mišljenja i djelovanja? Kakvi su spontani osjećaji koji prate naše časove molitve: žurba, dosada, povjerenje, intimnost, moralna snaga? Možda i osjećaj otajstva? Tama ili svjetlo? Da li napokon i ljubav?

Prije svega bismo morali pokušati da svatko na svoj račun izvrši to ispitivanje i da svatko za svoju osobnu porabu oblikuje definiciju molitve. Možemo predložiti jednu vrlo osnovnu: molitva je dijalog, razgovor s Bogom. Kod nje odmah vidimo da ona ovisi o osjećanju Božje prisutnosti. Njega uspijevamo svojem duhu predočiti ili naravnom intuicijom, ili nekim pojmovnim izrazom, ili činom vjere. Naš je onda stav kao u slijepca koji ne vidi ali zna da se nalazi pred Bićem, stvarnim, osobnim, beskonačnim, živim, koje molitelj gleda, sluša, ljubi. Tada nastaje razgovor. Netko Drugi je tu, a taj Drugi je Bog. Ako bi manjkala svijest da taj Jedan, dakle On, Bog, na neki način opći s čovjekom koji moli, onda bi se taj izlio u monolog a ne bi uspostavio dijalog. Tada za nj to ne bi bio istinski religiozan čin koji traži da se bude u dvoje, čovjek i Bog, nego bi to bio monolog, lijep, katkada možda i uzvišen, kao krajnji napor prema neprozirnom i beskrajnom nebu, ali koji više i u tom slučaju plače u prazno. S time bismo se našli u carstvu veoma lirične i duboke duhovne pojave, ali bez sigurnosti, bez nade, još više ucvijeljeni, uz zamuklu muziku.

Nije to slučaj kod nas koji znamo da je molitva, dakle susret s Bogom, zapravo veza s Bogom koja je moguća i zaista prisna. Tu tvrdnju uvrstimo među neosporne sigurnosti našega shvaćanja istine i realnosti u kojoj živimo. Posve jednostavno rečeno: religija je moguća, a molitva je odličan čin religije (Sv. Toma II—II 3). O tome smo govorili u dru-

goj prigodi i zaključili da postoji Bog, ali ne kao odsutno i bezosjećajno Biće, već Bog koji se brine i bdi nad nama, Bog koji nas ljubi (usp. 1 Iv 4, 10) i koji od nas nadasve očekuje da ga ljubimo (usp. Pnz 6, 5; Mt 22, 37). Odatle može u duši onoga koji moli nastati osnovno i vrlo važno raspoloženje koje je plod dvaju osjećaja, naizgled suprotnih: spoznanje o Božjoj transcendentnosti koja nas zasljepljuje i tišti (usp. Post 18, 27; Lk 5, 8) i ono o njegovoj blizini, o njegovoj neizrecivoj prisutnosti. Ta se dva osjećaja u malenoj i siromašnoj ćeliji našeg duha upotpunjuju i tu odmah potiču izvanrednu religioznu živahnost. Iz te može namah proisteći dvostruki molitveni izraz, hvala i zazivanje, ili se u nekim mističnim dušama može uznijeti do kontemplativne i skoro neopisive šutnje (usp. H. Bremond, Introduction a la philosophie de la priere).

Na taj način nastaje molitva koja, kad je vjera uzdigne na stepen što joj ga pruža škola evanđelja, preuzima miran i sladak glas koji je nekako sukladan s našim ljudskim govorom. On je pak ovlašten da Boga bezdanâ zaziva ljubeznim i povjerljivim imenom Oca. Naš nas je Učitelj naučio: »Ovako se molite: Oče naš koji jesi na nebesima« (Mt 6, 9).

Uzvišeno je sve to. No moramo ustanoviti da današnji svijet ne moli rado, ne moli lako; redovito ne traži molitvu, ne uživa u njoj, često je i neće. Sami analizirajte poteškoće koje dandanas nastoje ušutkati molitvu. Spomenimo neke. Nesposobnost: kamo nije prodrla vjerska pouka vrlo teško može molitva prodrijeti sama od sebe, i tada čovjek, dječak, ostaje pred Božjim otajstvom nijem. Gdje je pak vjera u Boga negirana, ili se smatra ispraznom, suvišnom i čak štetnom, koji sve glasovi ne zamjenjuju molitvu? Poslije upornih naučavanja suprotnih svakoj duhovnosti, bilo naravnoj bilo onoj koju odgaja vjera, naučavanja naturalizma, posvjetovnjačenja, poganstva, razvratnog uživanja, a ta naučavanja potpomažu svojevoljnu vjersku suhoparnost kojom je velik dio moderne pedagogije asfaltirao duhove mnoštva, zasićene materijalizmom, kako će u srcima procvjetati poezija molitve?

Dandanas se molitvi suprotstavljaju dvije tipične poteškoće. Jedna je psihološke prirode i potječe iz opterećenje, fantastične i često senzualnošću i raspuštenošću zagađene rasprostranjenim sjetilnim slikama kojima suvremena, po sebi divna sredstva društvenog saobraćaja ispunjavanju socijalnu psihologiju. Soba osjetnog iskustva nije sama po sebi

prikladna za religiozan život, ali može poslužiti kao predob-
lje, ako se mudro poveže s onom sobom koja je određena za
život duha i za strahopočitanje pred svetim. Druga se po-
teškoća za molitveni život sastoji u gordosti čovjeka koji je
toliko uznapredovao na polju znanosti i tehnike, koje su ta-
kođer veličanstvene ali ujedno i opterećene iluzijom da su
same sebi dostatne. A molitva je doista čin poniznosti koja
traži višu mudrost, ali i lako nalazi svoje logičko opravdanje
i svoju krasnu apologiju (usp. Sv. Toma, II—II 82, 3).

Srećom divni primjeri, i to suvremeni, još uvijek potiču
našu prirodnu težnju da tražimo Boga, koji jedini može usa-
vršiti naše ograničenosti i blaženo ispuniti naše želje i naše
nade.

O BIBLIJSKOM TEKSTU U LITURGIJI

»Notitiae« (br. 79, str. 39—40) navode koji je latinski
biblijski tekst donesen u obnovljenim liturgijskim knjigama.
Uzet je onaj najbolji koji je bio pri ruci: za »Misna čitanja«
iz Vulgate, a psalme za Časoslov iz Nove vulgate, jer je do-
tična Papinska komisija već god. 1969. izdala ispravljeni »Li-
ber psalmodiarum«. Isto tako su za razne obnovljene obrede
čitanja Novog zavjeta uzeta iz Nove vulgate, jer je Komisija
izdala čitav ispravljen tekst NZ u god. 1970. i 1971.

Međutim, kod par slučajeva »sačuvani su neki izrazi
kako ih je imala liturgija i sveti oci«. Saopćenje ističe da
je Kongregacija za bogoštovlje te slučajeve predložila Komi-
siji za Novu vulgatu i da je ta odobrila taj postupak.

Evo tih slučajeva:

Ps 96, 7 Nova vulgata: Adorate eum, omnes dii.

Liturgia horarum: Adorent eum omnes angeli
eius.

Ps 100, 5 i 8 NV: hunc interficiēbam . . . interficiam
omnes.

LH: hunc cessare faciam . . . cessare faciam
omnes.

Ps 117, 16 NV: Dextera Domini exaltata est.

LH: Dextera Domini exaltavit me.

Iz ovoga se može s pravom zaključiti da se i kod pre-
vođenja biblijskih tekstova u živi jezik mora imati pred oči-
ma ne samo »hebraica veritas« nego i opravdani liturgijski
i pasteralni obziri, što kod nas redovito nije slučaj. M. K.

ODGOVORI SV. KONGREGACIJE ZA BOGOŠTOVLJE

(Notitiae 1973, 150—2)

Da li u Časoslovu, kad ga moli pojedinac, mora riječi Čitanja izgovarati ili ih je dovoljno očima čitati?

Odgovor: Dovoljno je očima ih čitati. U saborskoj naime Uredbi o sv. bogoslužju i u Općoj uredbi Časoslova ništa se ne govori o obavezi da se usmeno recitira kad tko sam moli, iako su o tome raspravljali saborski oci. Oni su odredili da se »brevijar« obnovi ne zato da se skрати vrijeme moljenja već da svi koji mole Časoslov imaju vremena bolje ga moliti. Stoga svi dokumenti, koji govore o obnovljenom Časoslovu, potiču neka se »duh slaže s glasom« i da molitva Crkve bude »izvor pobožnosti i hrana za osobnu molitvu« (SC 90). Zato se traži da se čitanje Sv. pisma ili Otaca kao i recitacija psalama, kojima Bog govori svojem narodu i taj odgovara Bogu (33), ne obavlja tako da se »brevijar čita letimice« (kako su se izrazili neki saborski oci, v. »Modi« IV 13) nego osobnim razmišljanjem. Inače, iako recitira Časoslov, dotični istinski ne »moli«, Božja ga riječ ne prožima. Naprotiv, »treba da budemo svjesni: dok molimo Časoslov, naši glasovi odzvanjaju u Kristu, a njegovi u nama« (Pavao VI u Konstituciji »Pjesmu hvale«). Na taj način Časoslov postaje istinska, iskrena i plodna molitva, izvor pobožnosti, hrana duhovnog života i svagdanjeg apostolskog rada, jačaju veze između molitve Crkve i osobne molitve, a umsko razmatranje crpi iz Čitanja, psalama i ostalih dijelova Časoslova neiscrpivu hranu (nav. mj.). Ta se svrha Časoslova katkada lakše postizava kad se u pojedinačnom obavljanju recitira, osobito Čitanja, bez usmenog izgovaranja riječi.

Da li redovnici, koji imaju vlastiti kalendar, mogu misu i Časoslov slaviti prema kalendaru mjesne crkve, biskupije, pokrajine ili naroda u kojima se nalaze?

Odgovor: Treba se podsjetiti propisa koje o tome donose razne liturgijske knjige.

Što je vlastiti kalendar? Vlastiti kalendari sadržavaju posebna slavlja koja su na odgovarajući način organski povezana s općim ciklusom. Pojedine crkve ili redovničke obitelji treba da na poseban način štiju svece koji su im vlastiti iz posebnih uzroka. Vlastiti je kalendar sastavljen tako da su u opći kalendar unesene vlastite svečanosti, blagdani

i spomendani. Redovnici su ipak dužni još slaviti i obljetnicu posvećenja katedrale kao i glavne patrone mjesta ili pokrajine u kojima se nalaze.

Časoslov se u koru ili u zajednici mora obavljati prema vlastitom kalendaru. Kad ga obavlja pojedinac, može se držati mjesnog kalendara ili vlastitoga, osim na vlastite svečanosti i blagdane.

Misu na svečanosti misnik slavi prema kalendaru crkve u kojoj misi. U nedjelje, u obične dane Došašća, korizme i vazmenog vremena kao i na blagdane obavezne spomendane: ako je misa s narodom, misnik slijedi kalendar crkve u kojoj misi; ako je misa bez naroda, misnik se može odlučiti za kalendar te crkve ili za vlastiti kalendar.

Iz svega se ovoga može zaključiti slijedeće:

1) Kad pojedinac slavi časoslov ili misu, redovnici se mogu držati vlastitog kalendara ili kalendara mjesne crkve.

2) Kod slavljenja u koru ili u zajednici samo po sebi se uvijek mogu držati vlastitog kalendara. Ipak se čini da treba pohvaliti one redovničke zajednice koje se žele tješnje uklopiti u život i molitvu mjesne crkve. Stoga je Sv. kongregacija za bogoštovlje dozvolila nekim redovničkim obiteljima da mogu slijediti kalendar biskupije i uvijek nadodati svoja vlastita slavlja. No da se potiče jedinstvo između članova jedne te iste redovničke obitelji, izbor se između vlastitog i biskupijskog kalendara, uz vlastita slavlja, ne prepušta pojedincima već dotičnim poglavarima, barem onih na području te pokrajine ili naroda.

3) Kad se održava vlastiti kalendar i nastupe neke razlike s kalendarom pokrajine ili naroda, osobito na dane vlastitih slavlja ili s obzirom na stupanj nekih slavlja, čini se prikladnim da redovnici dotične pokrajine ili naroda usklade svoj kalendar s onim toga naroda ili kraja. To su dužni učiniti u slavljenju s narodom.

Da li se u cijeloj biskupiji slavi obljetnica posvećenja sustolnice?

Odgovor: Ne. Obljetnica se posvećenja katedrale na dotični dan slavi u katedrali kao svečanost, a u ostalim crkvama biskupije kao blagdan. Kad u biskupiji postoje i sustolnice, obljetnica se njihova posvećenja slavi samo u dotičnoj crkvi, a ne u biskupiji. Naslov se sustolnice općenito daje crkvama zbog njihove posebne važnosti u životu biskupije.

No katedrala je znak jedinstva mjesne Crkve kao takva jedina i samo se obljetnica njezina posvećenja mora slaviti u cijeloj biskupiji.

Kad se biskupija sastoji od više sjedinjenih biskupija i pojedine su bivše biskupije još sačuvale neko jedinstvo, npr. imaju svoju kuriju ili kaptol, svaka od njih može slaviti obljetnicu posvećenja svoje katedrale.

Z A P I S N I K

**prve sjednice Hrvatskog liturgijskog vijeća pri BKJ,
održane 4. travnja 1973. godine u Zagrebu**

Prisutni: Mons. Alfred Pichler, biskup (Banja Luka),
predsjednik
Dr Josip Salač, biskup (Zagreb)
Vilim Hiršnhauzer, kanonik (Đakovo)
Ivan Starčević, kanonik i profesor (Sarajevo)
Didak Ćorić, franjevac-župnik, Gradnići
(Mostar)
Dr Vojko Devetak, profesor (Šibenik)
Dr Vlado Zagorac, profesor (Zagreb)

Odsutni: Mons. Marijo Oblak, nadbiskup (Zadar)
Sjednici je prisustvovao i Dr Vjekoslav Milovan, tajnik BKJ.

U pozivu na sjednicu predsjednik je najavio slijedeći program:

1. Biranje radnog tajništva Vijeća prema čl. 4. Statuta.
2. Izmjena mišljenja pojedinih članova kako bi se najbolje mogao ostvariti član 2. Statuta.
3. Eventualia.

Sjednica je započela molitvom u 9,15 sati.

Odmah nakon molitve predsjednik je konstatirao da sjednici ne prisustvuje Mons. Marijo Oblak, nadbiskup iz Zadra, te pročitao pismo Dr Martina Kirigina OSB i brzovaj Dr Jure Radića, kojima ova dvojica ne prihvaćaju članstva u ovom Vijeću. Vijeće je tu obavijest primilo sa žaljenjem.

Tada je počeo rad po najavljenom programu.

1. Budući da su članovi izrazili mišljenje, kako bi radno tajništvo Vijeća trebalo biti u Zagrebu, ono je izabrano ovako:

tajnik: Vlado Zagorac

članovi: Vilim Hiršnhauzer

Ivan Starčević

2. U raspravi o svrsi Vijeća prema njegovom Statutu konstatirano je da je ono za izvršenje svoje zadaće preusko. Zato je odlučeno na prijedloge pojedinih članova da se u Vijeće pozovu:

- Mo Ljubomir Galetić, Zagreb
- Dr Benedikt Vujica, Sarajevo
- Dr Anton Benvin, Rijeka
- Dr Anton Tamarut, Rijeka

Vijeće će prijedlog novih članova podnijeti BKJ na njezinom proljetnom zasjedanju. Predsjednik je preuzeo obvezu da s Ordinarijama predloženih kandidata riješi eventualne poteškoće, kako s te strane ne bi bilo nikakove smetnje.

Vijeće bi prema čl. 4. Statuta trebalo izabrati referente za pojedine liturgijske djelatnosti. No to nije moguće učiniti prije nego što u vijeće uđu gore spomenuti stručnjaci.

Konkretno se diskusija o svrsi i djelovanju Vijeća svodi na slijedeće točke:

a) Uloga Vijeća u priređivanju liturgijskih prijevoda.

Ivan Starčević je postavio predsjedniku pitanje, ulazi li u naše Vijeće i sadašnja prevodilačka grupa.

Predsjednik odgovara negativno. Ta grupa samo dostavlja prijevode Vijeću, a ono ih predlaže plenumu BKJ.

Starčević misli da bi Vijeće trebalo imati komisiju koje bi dostavljene prijevode predlagala i konačno utvrdila.

Predsjednik zatim objašnjava: To sadašnjim zakonodavstvom nije predviđeno. Prevodilačka je grupa sastavljena od stručnjaka u koje treba imati povjerenja. Pojedini Ordinariji, uostalom, dobivaju prijevode na vrijeme, daju ih svojim stručnjacima te donose na plenum s primjedbama. KS je uvažavala takove primjedbe. Tako je uvažila primjedbe Škrinjara na biblijske tekstove.

Tajnik dodaje da su i njegove primjedbe na tekst Obreda krštenja djece uvažili.

Starčević inzistira: Sarajevskih i splitskih primjedaba nisu uvažili. Radilo se upravo o primjedbama što su ih dali Ordinariji.

Predsjednik odgovara: Primjedbe su stigle prekasno.

Još se govorilo o jeziku liturgijskih prijevoda i o pojedinim izrazima u njima, te su o tome izražena različita mišljenja.

b) Priređivanje onih dijelova što su u tipskim izdanjima lit. knjiga prepušteni Biskupskim Konferencijama.

To će biti jedan od poslova Vijeća. Radno tajništvo Vijeća organizirat će izradu prijedloga u tim stvarima u suradnji s članovima Vijeća ali i u suradnji s drugim stručnjacima.

Konkretno je predsjednik predložio da se zamole Ordinariji da Vijeću dostave mišljenja i prijedloge svoga klera o uređenju discipline Kvatri i Prosnih dana.

Na prijedlog tajnika usvojen je u tome ovaj postupak: izraditi stručni elaborat o Kvatri i Prosnim danima i dati ga Liturgijskim komisijama i pastoralnom kleru svih biskupija, da na temelju njega dadu svoje konkretne prijedloge.

Devetak je predložo da se to povjeri O. Martinu Kiriginu. To je bez daljnjega prihvaćeno.

Isto je tako predloženo da se ispita stadij izrade proprija pojedinih biskupija. Konkretno, da se pita KS, nije li što od toga već stiglo k njima.

c) Funkcioniranje samog Vijeća.

Predsjednik je izrazio bojazan izostanaka pojedinih članova Vijeća sa sastanaka. Moglo bi se tako dogoditi da na sastanku ne bude kvoruma, te bi u tom slučaju bio uzalud trud onih koji su se odazvali.

Zaključeno je da se pozivi na sastanak upute preko radnog tajništva Vijeća na vrijeme te da se isto tako na vrijeme unaprijed jave opravdani izostanci, kako bi se u slučaju nedostataka kvoruma sastanak mogao odgoditi.

c) Organiziranje liturgijskih tečajeva.

Biskup Salač napominje da su prvi svećenički tečajevi u Zagrebu bili upravo liturgijski, a organizirao ih je ILO.

Predsjednik predlaže održavanje jednog liturgijskog tečaja o Časoslovu i to u Sarajevu. Prije održavanja takovih tečajeva trebalo bi u svim biskupijama osnovati Liturgijske komisije ili bar postaviti referente za liturgiju, koji bi te tečajeve konkretno organizirali.

Tajnik je još iznio iskustvo s tečajeva za čitače, što ih je organizirao u Zagrebu.

e) Liturgija u našoj katoličkoj štampi.

Predsjednik sugerira da se »Služba Božja« pretvori u izrazitije liturgijsko glasilo ili da se pokrene novi liturgijski časopis.

Didak Ćorić misli da nije potrebno ići na novi časopis. Postojeći bi časopisi trebali prije toga uvesti liturgijske rubrike.

Vojko Devetak predlaže to isto i to tako da pastoralni kler postavlja pitanja s područja liturgije, a uredništva da odgovaraju.

Predsjednik upozorava da u uredništvima ima ljudi koji u tim pitanjima naginju ekstremnim rješenjima. A ekstreme bi i u tim pitanjima i u odgovorima trebalo eliminirati.

Vojko Devetak je obavijestio Vijeće da je predao KS rukopis tumačenja mise za štampu.

Ivan Starčević upozorio je na rukopis O. Belića DI »Građa za liturgiju«, gdje je skupljen velik dio liturgijske bibliografije na hrvatskom jeziku.

f) Odnos Vijeća prema odredbama pojedinih Ordinarija s područja liturgije.

Na pitanje, što učiniti u slučaju kada koji Ordinarij naredi na području liturgije nešto što nije u skladu s općim odredbama, Predsjednik predlaže da se taj Ordinarij upozori na to ili da se stvar pošalje »Službi Božjoj«.

Izražena je bojazan da se to ne shvati kao neka vrsta obračunavanja.

3. Eventualia su sadržavala ova pitanja:

a) Osnivanje liturgijsko-pastoralnog instituta.

Tajnik je predložio da Vijeće razmotri mogućnost osnivanja jednog liturgijsko-pastoralnog instituta.

Ivan Starčević je konkretno razlagao, kako si on zamišlja taj institut: s istraživačkim i pastoralnim smjerom.

Vjekoslav Milovan je obavijestio Vijeće da Tajništvo ima već nekoliko prijedloga za osnivanje takovih instituta. Dosada su svi pokušaji propali zbog manjka personala i financijskih sredstava. On misli da bi bilo bolje osnovati jedan pastoralni institut s različitim usmjerenjima. (Njegova je struka pastoral!)

b) Tekstovi za pučko pjevanje.

Ivan Starčević je izrazio potrebu da BKJ precizira svoju odredbu o pučkim popijevkama, odobrenim za liturgijsku uporabu.

Tajnik je zatim obavijestio Vijeće da Institut za crkvenu glazbu pri Bogoslovnom Fakultetu u Zagrebu radi na izdavanju pjesmarice. Bilo bi dobro da Vijeće bude u vezi s Institutom i da novu pjesmaricu predloži na odobrenje BKJ za liturgijsku uporabu.

Sjednica je završena molitvom u 12,15 sati.
U Zagrebu, 4. travnja 1973.

Vlado Zagorac, v. r.
tajnik

DUH, SMISAO I SREDSTVA JEDNOG PASTORALA ZVANJA

(Francuska biskupska konferencija — Lourdes, studeni 1971.)

Mi ovdje želimo, prije svega, dati jedno svjedočanstvo nade. Kršćanska nada nije irealizam, manjak bistroidnosti, ili naivni optimizam. Ona nas obvezuje priznati da će se prosjek dobi svećenika, redovnika i redovnica povisiti, i da će oni biti manje brojni. Ipak, mi živimo u nadi. Naša se nada opire o Krista, Gospodina Crkve, i na znake što su nam već dani: premda skromni, oni nas pozivaju da obnovimo svoje napore, da budemo pozorni spram onoga što se ostvaruje, da budemo domišljati, da činimo djelo razlikovanja.

U jednom svijetu punom nada i nemira

Članovi Crkve Isusa Krista, mi sa svim ljudima dijelimo nade, ostvarenja i nemire ovoga vremena.

Naš je svijet potaknut **golemim nadama**. One su u srcu dinamizma mnogih ideologija. One prodahnjuju velik dio današnjih ljudi, osobito mlađih. One su u izvoru napora i ostvarenja na svim područjima. Ali često se te nade izrazuju prije svega u obliku **težnja** (k miru, pravdi, kulturi, jedinstvu, pobjedi nad bolesnima, razvitku, itd.).

To je znak da se one još uvijek sudaraju sa strahovitim **zaprekama**: izrabljivanjem nekih društvenih kategorija ili nekih naroda, razdijeljenošću i ratom, glađu i nerazvijeno-